

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИВАТНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Фахового коледжу
ПВНЗ «МПУ»

Марія ДУДНИК
«24» Квітня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА»

Освітній рівень: фахова передвища освіта

Галузь знань: 22 Охорона здоров'я

Спеціальність: 223 Медсестринство

Освітня програма: Медсестринство

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна медицина» для здобувачів рівня фахової передвищої освіти, освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»

За спеціальністю 223 «Медсестринство»

Розробник: Ганна БРИК– викладач

Робочу програму затверджено на засіданні циклової комісії медсестринства

Протокол № 1 від 23.04.25

Завідувач циклової комісії медсестринства Оксана АКИМОВА

Робочу програму погоджено Педагогічною радою коледжу

Протокол № 1 від 24.04.25

Голова Педагогічної ради Марія ДУДНИК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Цикл професійної підготовки	
	Спеціальність 223 «Медсестринство»		
Мова викладання – Українська мова		Рік підготовки	
		3-й	
		Семестр	
		6-й	
Загальна кількість годин – 120		Лекції	
		18 год.	
Тижневих годин для: ОФН – 4	Рівень освіти: фахова передвища освіта «фаховий молодший бакалавр»	Лабораторні	
		-	
		Практичні	
		38 год.	
		Самостійна робота	
		64 год.	
		Вид контролю:	
		Екзамен	

Анотація

Дисципліна є обов'язковою для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми «Медсестринство» спеціальності 223 Медсестринство, формує загальну частину загальних компетенцій.

Дисципліна «Соціальна медицина» включає в себе інформацію щодо змісту і значення науки соціальна медицина, стану здоров'я та відтворення населення, медичної статистики та використання її методів та інструментів в соціальній медицині, організації надання медичної допомоги населенню в нашій країні.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: предмет та метод методичної статистики, організація надання медичної допомоги населенню в Україні, стан здоров'я населення та показники, що його характеризують.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни «Соціальна медицина»

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна медицина» - вивчити динаміку здоров'я населення, окремих його суспільних, професійних і вікових груп, чинники, які спричиняють зміни та патологію у стані здоров'я суспільства.

Основними завданнями програми — засвоєння студентами теоретичних знань, урахування найактуальніших даних, та практичних умінь.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен: **знати:**

теоретичні основи організації охорони здоров'я в Україні;

проблеми та етапи реформування існуючої системи охорони здоров'я в Україні;

чинне законодавство України про охорону здоров'я та нормативні документи, що визначають діяльність закладів охорони здоров'я; кваліфікаційні вимоги, права та обов'язки фахового молодшого бакалавра.

посади, які має право посідати фаховий молодший бакалавр;

основи страхової медицини та медичного страхування; основну обліково-звітну документацію лікувально-профілактичних закладів, правила її оформлення; організацію статистичного обліку, методику розрахунку та аналізу статистичних показників;

показники здоров'я населення та залежність цих показників від впливу чинників навколишнього середовища; демографічну ситуацію в Україні, регіоні;

методику аналізу ефективності амбулаторно-поліклінічної допомоги; основи здорового способу життя, форми і методику медико-гігієнічного навчання та виховання населення.

Студенти повинні **вміти:** вести медичну обліково-звітну документацію на своїй ділянці роботи; складати план роботи, звіт; володіти методикою обчислення, аналізу, графічного зображення показників діяльності лікувально-профілактичних закладів; організовувати і проводити роботу з пропаганди здорового способу життя, планування сім'ї; розробляти пропозиції щодо охорони здоров'я населення і оздоровлення навколишнього середовища; використовувати нормативно-довідкову літературу в процесі виконання своїх фахових обов'язків.

Студенти мають бути **поінформовані** про: історію створення Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), її структуру, завдання та програми; діяльність організації Міжнародного Червоного Хреста і

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Соціальна медицина» у здобувача освіти будуть сформовані наступні компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

• спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 1. Здатність до застосування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК 2. Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта.

СК 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК 11. Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.

СК 12. Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).

СК 14. Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.

СК 17. Здатність до застосування сукупностей практичних умінь та навичок, медичних засобів, втручань і дій у процесі здійснення клінічного обстеження пацієнтів, оцінювання його результатів, діагностування типових випадків найбільш поширених захворювань та станів у пацієнтів різного віку з проведенням медичного сортування.

• основні завдання навчальної дисципліни на досягнення результатів навчання:

РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності.

РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.

РН 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.

РН 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта .

РН 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН 15. Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів.

РН 16. Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.

РН 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

2.Зміст курсу

№ з/п	ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1.	Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука. Її основні методи та завдання	2
2.	Основи медичної статистики	2
3.	Основні показники здоров'я населення	2
4.	Основи організації лікувально профілактичної допомоги	2
5.	Організація медичної експертизи працездатності. Соціальне страхування та соціальне забезпечення	2
6.	Організація санітарно-епідеміологічної служб	2
7.	Економіка охорони здоров'я. Страхова медицина та медичне страхування. Планування, фінансування, наукові основи управління працездатності.	4
8.	Формування здорового способу життя	2
	Усього:	18
№ з/п	ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1.	Основи медичної статистики	4
2.	Основні показники здоров'я населення	6
3.	Основи організації лікувально профілактичної допомоги	6

4.	Організація медичної експертизи працездатності. Соціальне страхування та соціальне забезпечення	6
5.	Організація санітарно-епідеміологічної служб	6
6.	Економіка охорони здоров'я. Страхова медицина та медичне страхування. Планування, фінансування, наукові основи управління працездатності.	6
7.	Формування здорового способу життя	4
	Усього:	38
№ з/п	ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	Кількість годин
1.	Соціально-медичні аспекти серцево-судинних захворювань.	8
2.	Соціально-медичні аспекти онкологічних захворювань	6
3.	Соціально-медичні аспекти травматизму.	6
4.	Соціально-медичні аспекти алкоголізму.	6
5.	Соціально-медичні аспекти туберкульозу.	6
6.	Соціально-медичні аспекти СНІДу.	6
7.	Діяльність Товариства Червоного Хреста України: принципи, основні завдання та напрями роботи.	6
8.	Відповідальність посадових осіб громадян за порушення санітарного законодавства та порядок застосування заходів для їх матеріал, підготувати доповідь, презентацію або повідомлення згідно теми самостійної роботи розкладом занять припинення.	6
9.	Медичне забезпечення потерпілих від аварій на ЧАЕС.	8
10.	Організація медичного обслуговування населення літнього віку.	6
	Усього:	64

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука. Її основні методи та завдання

ЛЕКЦІЯ Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука та предмет викладання. Її основні методи та завдання. Розділи предмета. Історія розвитку соціальної медицини, зокрема в Україні. Видатні діячі соціальної медицини та організація охорони здоров'я в Україні. Чинне законодавство України про охорону здоров'я та нормативні документи, що визначають діяльність закладів охорони здоров'я. Охорона здоров'я як система та її головна мета. Основні типи функціонування систем охорони здоров'я в світі. Система охорони здоров'я та принципи охорони здоров'я в Україні. Забезпечення прав громадян на охорону здоров'я. Реформування системи охорони здоров'я на сучасному етапі, чинники, які зумовлюють потребу в реформуванні. Трансформація державної системи (бюджетної) охорони здоров'я в систему медичного страхування. Роль молодших медичних працівників у збереженні та зміцненні здоров'я населення. Посада, фахові завдання та обов'язки фельдшера. Зміни в підготовці молодшого медичного персоналу. Впровадження ступеневої медичної освіти, типи навчальних закладів. Значення предмета "Соціальна медицина та організація охорони здоров'я" в системі підготовки молодшого медичного персоналу.

Тема 2. Основи медичної статистики

ЛЕКЦІЯ Визначення поняття "медична статистика". Організація проведення статистичного дослідження. Мета, план та зміст етапів дослідження. Об'єкт та одиниця спостереження. Завдання статистичного дослідження. Види статистичних досліджень за

ступенем охоплення та часом. Способи збирання інформації. Види облікових документів, які використовуються в статистичних дослідженнях. Розробка та зведення даних. Групування ознак, їхні види. Поняття про статистичну сукупність. Види статистичних таблиць, правила їхньої побудови. Відносні величини: інтенсивний показник, екстенсивний показник, показники співвідношення та наочності. Визначення, обчислення, види графічних зображень. Застосування їх у діяльності фельдшера. Середні величини. Види середніх величин. Варіаційні ряди, методика їхньої побудови. Середня арифметична величина. Методика обчислення середніх арифметичних величин. Оцінка вірогідності результатів досліджень. Галузі практичного застосування середніх величин. Динамічні ряди та їх використання. Метод стандартизації, її види та практична цінність. Кореляція. Використання обчислювальної техніки в охороні здоров'я для статистичних досліджень. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні статистичних досліджень.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ Складання плану та програми статистичного дослідження показників діяльності лікувально-профілактичного закладу. Обчислення, аналіз різних відносних величин, їхнє графічне зображення. Обчислення середніх величин, показників динамічного ряду. Ознайомлення з автоматизованим робочим місцем медичних працівників статистичного відділу лікувально-профілактичного закладу.

Практичні навички:

1. Вміти аналізувати облікові документи діяльності лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ).
2. Складати план та програму статистичного дослідження.
3. Володіти методикою обчислення відносних, середніх величин, показників динамічного ряду.
4. Графічно зображувати величини.
5. Користуватися статистичними таблицями.

Тема 3. Основні показники здоров'я населення

ЛЕКЦІЯ Визначення поняття “індивідуальне здоров'я” та “суспільне (популяційне) здоров'я”. Медичні показники здоров'я населення, групи, критерії. Провідні групи чинників, які впливають на здоров'я населення. Чинники ризику. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів. Демографія як наука, її зміст. Використання демографічних даних у практиці охорони здоров'я. Статистика населення: чисельність, склад за віком, статтю, місцем проживання, професією. Основне джерело інформації — перепис населення, правила його проведення. Зміни чисельності, складу, вікової та статевий структури населення України за даними перепису. Динаміка населення: механічний рух, природний рух. Основні демографічні показники: народжуваність, загальна смертність, природний приріст. Чинники, що впливають на демографічні показники. Динаміка народжуваності, смертності в Україні. Показники демографічного навантаження. Класи хвороб, які формують провідні причини смертності в Україні. Середня прогнозована тривалість життя. Дитяча смертність. Мертвонароджуваність. Смертність немовлят. Основні причини смертності немовлят в Україні. Основні групи чинників, які впливають на формування рівня смертності немовлят. Формула розрахунку рівня смертності немовлят за рекомендаціями ВООЗ. Методика розрахунку показників перинатальної, ранньої неонатальної, неонатальної, постнеонатальної смертності. Захворюваність населення, методики та джерела вивчення її. Показники. Номенклатура хвороб — Міжнародна статистична класифікація хвороб та проблем, пов'язаних із здоров'ям (МКХ—10). Види захворюваності. Загальна захворюваність, захворюваність із тимчасовою втратою працездатності, інфекційна захворюваність, найважливіші неепідемічні захворювання. Особливості захворювання та туберкульоз і СНІД та облік цих захворювань. Сучасний стан здоров'я населення України, основні тенденції. Основні джерела інформації та показники, які характеризують окремі види захворюваності. Інвалідність населення, її види та

показники. Причини інвалідності. Фізичний розвиток, визначення його поняття. Показники фізичного розвитку, їх практичне значення, методи та критерії оцінювання. Тенденції показників фізичного розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ Ознайомлення з основними обліковими документами лікувально-профілактичного закладу. Аналіз структури захворюваності за нозологічними формами. Обчислення показників загальної захворюваності та показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності. Ознайомлення з методикою обчислення основних демографічних показників (смертності, народжуваності).

Практичні навички:

1. Вміти аналізувати показники захворюваності за даними облікових документів лікувально-профілактичних закладів.

2. Володіти методикою обчислення показників захворюваності та показників тимчасової втрати працездатності.

Тема 4. Основи організації лікувально-профілактичної допомоги

ЛЕКЦІЇ Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення. Значення законодавчого акта “Основи законодавства України про охорону здоров’я”. Визначення прав та обов’язки громадян у галузі охорони здоров’я, професійних прав і обов’язків медичних працівників. Лікувально-профілактична допомога, її види, принципи організації. Лікувально-профілактичні заклади різних рівнів, їхня участь у наданні медичної допомоги на догоспітальному етапі. Ліцензування та акредитація лікувальнопрофілактичних закладів як умова забезпечення якості медичної допомоги. Типові штати та посади молодших медичних працівників у закладах охорони здоров’я. Амбулаторно-поліклінічна допомога міському населенню. Завдання, структура міської поліклініки, основні підрозділи. Дільничний принцип обслуговування. Зміст роботи дільничного лікаря та дільничної медичної сестри. Диспансерний метод, його сутність, формування контингентів для спостереження, види медичних оглядів. Функції молодших медичних працівників у здійсненні амбулаторно-поліклінічної допомоги. Організація стаціонарної медичної допомоги міському населенню. Спеціалізовані та багатопрофільні лікарні. Завдання стаціонара, формування штатів медичного персоналу. Посади медичних сестер. Структура багатопрофільної лікарні та стаціонарного відділення. Види диспансерів, зміст патронажної роботи.

Організація первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) на засадах сімейної медицини. Розвиток сімейної медицини в Україні — важлива складова реалізації європейської політики ВООЗ “Здоров’я для всіх у ХХІ ст.” Роль молодших медичних працівників у медичному забезпеченні населення. Організація лікувально-профілактичної допомоги працівникам промислових підприємств. Медико-санітарна частина (МСЧ), її типи, основні завдання. Умови організації фельдшерських здоров’я пунктів, штатні нормативи, основні напрями діяльності. Посадові обов’язки фельдшера. Організація швидкої медичної допомоги (ШМД). Структура та заклади служби ШМД, їхні основні функції. Виїзні бригади ШМД. Завдання старшого фельдшера, фельдшера ШМД. Невідкладна медична допомога.

Організація лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню. Чинники, що впливають на організацію медичного забезпечення сільського населення. Етапи надання медичної допомоги сільському населенню. Лікувально-профілактичні заклади. Сільська лікарська дільниця. Дільнична лікарня, сільська лікарська амбулаторія, амбулаторія загальної практики сімейної медицини: структура, завдання, обсяг медичної допомоги. Фельдшерсько-акушерський пункт (ФАП), формування мережі ФАПів, штатні нормативи, основні напрями діяльності. Обов’язки завідувача ФАПом, фельдшера, акушерки, медичної сестри. Обліково-звітна документація ФАПу, правила її ведення. Центральна районна лікарня (ЦРЛ) як центр кваліфікованої спеціалізованої допомоги: її завдання, структура, організаційно-методична робота, виїзні форми надання медичної допомоги. Обласна

лікарня, її завдання.

Медико-соціальне значення системи охорони здоров'я матері та дитини. Законодавча база охорони здоров'я жінок та дітей в Україні, вирішення проблеми збереження й зміцнення репродуктивного здоров'я жінки. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги. Пологовий будинок, його функції, структура, штатні нормативи. Жіноча консультація: функції, принцип роботи. Обов'язки акушерки жіночої консультації. Стационар пологового будинку: завдання, особливості структури. Обов'язки та зміст роботи акушерок акушерського відділення. Показники діяльності пологового будинку. Лікувально-профілактична допомога дітям — невід'ємна частина охорони материнства й дитинства. Організація медичної допомоги дітям. Основні типи закладів. Дитяча поліклініка, її структура, основні напрями роботи.

Організація дільничної педіатричної служби. Головні завдання в роботі дільничного педіатра. Основні обов'язки та зміст роботи дільничної медичної сестри. Структурні підрозділи стаціонара дитячої багатoproфільної лікарні. Обов'язки головної медичної сестри стаціонара та старшої медичної сестри відділення. Організація медичного обслуговування в дитячих дошкільних закладах та школах. Особливості медичного забезпечення дітей, які мешкають у сільській місцевості. Медико-соціальне обслуговування дітей-сиріт, дітей, що залишилися без піклування батьків, з вадами фізичного розвитку. Діяльність громадських організацій в охороні здоров'я населення. Діяльність Товариства Червоного Хреста України: принципи, основні завдання та напрями роботи. Роль ВООЗ у діяльності вітчизняної системи охорони здоров'я, участь у реалізації основних завдань і програм ВООЗ.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ Ознайомлення зі структурою, функціями, обліково-медичною документацією амбулаторії сімейної медицини, медико-санітарної частини промислового підприємства, станції (відділення) або лікарні швидкої медичної допомоги, пункту невідкладної медичної допомоги поліклініки, жіночої консультації, стаціонара пологового будинку, дитячої лікарні. Аналіз річного звіту з обчисленням основних показників роботи перерахованих лікувально-профілактичних закладів. Ознайомлення з роботою фельдшерсько-акушерського пункту, ведення обліково-звітної документації. Аналіз річного звіту ФАПу (форма № 24). Обчислення показників роботи ФАПу. Практичні навички: 1. Уміти аналізувати основні показники діяльності ЛПЗ. 2. Скласти план роботи ФАПу (здоров'я пункту, МСЧ), звіт. 3. Вести обліково-звітну документацію ЛПЗ. 4. Володіти методикою обчислення основних показників діяльності ЛПЗ. Тема 5. Організація медичної експертизи працездатності. Соціальне страхування та соціальне забезпечення **ЛЕКЦІЯ** Види медичної експертизи. Мета проведення медико-соціальної експертизи. Експертиза тимчасової непрацездатності. Документи, які засвідчують тимчасову втрату працездатності. Види тимчасової непрацездатності. Правила заповнення та видачі листків непрацездатності, їхнє продовження. Лікарсько-консультативні комісії (ЛКК): умови створення, склад, основні завдання. Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Медикосоціальна експертна комісія (МСЕК), її види, склад, функції. Види та основні причини стійкої втрати працездатності. Групи інвалідності. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Види соціального страхування. Випадки тимчасової втрати працездатності, які підлягають страхуванню. Соціальна допомога в разі тимчасової непрацездатності. Порядок видачі листків непрацездатності у випадку захворювання, травм, вагітності та пологів, абортів. Інструкції. Виплати в разі стійкої втрати працездатності (інвалідності) за рахунок фонду пенсійного страхування. Види пенсій згідно існуючого законодавства (трудові й соціальні).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ Аналіз документів, які засвідчують стан тимчасової непрацездатності (лікарняні листки, довідки, акти), визначення обсягів соціальної допомоги. Рішення ситуаційних задач, оформлення лікарняних листків та довідок.

Практичні навички:

1. Уміти оформлювати документи тимчасової непрацездатності — лікарняні листки, довідки, акти.

Тема 6. Організація санітарно-епідеміологічної служби

ЛЕКЦІЯ Принципи організації, основні напрями діяльності та функції санітарно-епідеміологічної служби. Законодавчі документи, які регламентують діяльність Державної санітарно-епідеміологічної служби України. Структура санепідслужби. Установи та заклади Державної санітарно-епідеміологічної й дезінфекційної служби. Види санепідемстанцій (СЕС) системи МОЗ України, їхній розподіл з рівнями управління та категорії. Структурні підрозділи санепідемстанцій сільського району, міської, обласної. Сутність запобіжного та поточного санепідемнагляду. Зміст роботи помічників лікаря-гігієніста та епідеміолога, лаборантів бактеріологічної й санітарно-гігієнічної лабораторії, інструктора із санітарної освіти. Повноваження головного державного санітарного лікаря України, головних державних санітарних лікарів та інших посадових осіб закладів державної санепідслужби щодо здійснення санепіднагляду. Взаємодія державної санепідслужби з лікувально-профілактичними закладами, розподіл функцій. Відповідальність посадових осіб і громадян за порушення санітарного законодавства та порядок застосування заходів для їх припинення. Показники діяльності СЕС.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ Ознайомлення зі структурою санітарно-епідеміологічної служби міста, району (схематичне зображення), роботою відділень. Ознайомлення з організацією запобіжного та поточного санітарного нагляду, правами та обов'язками помічника санітарного лікаря, помічника епідеміолога, лаборанта, інструктора із санітарної освіти.

Практичні навички:

1. Уміти аналізувати показники СЕС за річним звітом;
2. Скласти план роботи помічника епідеміолога, інструктора із санітарної освіти.

Тема 7. Економіка охорони здоров'я. Страхова медицина та медичне страхування. Планування, фінансування, наукові основи управління

ЛЕКЦІЯ Визначення поняття “економіка охорони здоров'я”, предмет вивчення цієї науки. Основні методи охорони здоров'я та показники ефективності її. Мета реформування системи охорони здоров'я в Україні, проблеми та етапи. Джерела фінансування системи охорони здоров'я. Впровадження товарноринкових відносин у медичному забезпеченні населення. Основи страхової медицини, медичне страхування. Обов'язкове та добровільне медичне страхування. Суб'єкти медичного страхування. Фінансовий план (бюджет) медичного закладу та основні документи, на яких він ґрунтується. Перспективи складання плану (бізнес-плану) медичного закладу. Вимоги до складання бізнес-плану, його розділи. Наука управління охороною здоров'я, етапи прийняття управлінського рішення. Основні рівні управління охороною здоров'я в Україні: базовий, регіональний та державний. Менеджер у системі охорони здоров'я. Автоматизація системи управління охороною здоров'я.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ Розв'язання ситуаційних завдань. Розрахунки вартості амбулаторно-поліклінічного обслуговування (вартості медичної послуги пацієнту). Визначення ефективності амбулаторно-поліклінічної допомоги. Ознайомлення з розділами фінансового плану (бюджету) лікувально-профілактичного закладу. Ознайомлення з нормативно-технічною документацією (страховим полісом, актом експертизи страхового випадку, правилами страхування, ліцензіями, установчими документами страхової компанії та ін.) медичного страхування.

Практичні навички:

1. Уміти володіти методикою розрахунку медичної послуги пацієнту в амбулаторно-поліклінічних установах.
2. Володіти методикою аналізу ефективності амбулаторно-поліклінічної допомоги.

3. Володіти методикою визначення страхового внеску, оцінювати правильність заповнення страхового полісу.

Тема 8. Формування здорового способу життя

ЛЕКЦІЯ Спосіб життя — провідний чинник впливу на здоров'я населення.

Важливість заходів первинної профілактики в збереженні та зміцненні здоров'я. Правове підґрунтя для формування здорового способу життя (ЗСЖ): закони, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, цільові програми в галузі охорони здоров'я. Передумови для досягнення мети та їхні складові. Напрями формування здорового способу життя (інформаційний, освітній, координаційний, діагностико-оздоровчий). Державна система безпечного медико-гігієнічного навчання й виховання населення. Участь у реалізації формування здорового способу життя закладів освіти, засобів масової інформації, спортивно-оздоровчих комплексів, закладів охорони здоров'я. Центри здоров'я. Методи та засоби медико-гігієнічного навчання та виховання населення — санітарної освіти. Форми участі молодших медичних працівників у формуванні здорового способу життя.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ Ознайомлення з організацією санітарної освіти в лікувально-профілактичних закладах (поліклініці, лікарні, здоровпунктах, МСЧ, ФАП). Ознайомлення із структурою та роботою Центру здоров'я з гігієнічного виховання населення. Складання плану санітарно-освітньої роботи на своїй ділянці. Складання плану (тезисів) бесіди, пам'яток, виготовлення санітарного бюлетеня з проблем. Виступи з бесідами, обговорення змісту та дотримання правил їх проведення.

Практичні навички:

1. Уміти планувати санітарно-освітню роботу (ФАП, здоровпункту, ЛПЗ).
2. Проводити бесіди з гігієнічного навчання та виховання населення.
3. Виготовляти санітарний бюлетень, пам'ятки тощо.

4. Перелік практичних навичок

1. Аналіз основних показників діяльності та облікових документів ЛПЗ.
2. Складання плану та програми статистичного дослідження.
3. Методика обчислення відносних та середніх величин, динамічних рядів.
4. Графічне зображення величин.
5. Користування статистичними таблицями.
6. Аналіз показників захворюваності за даними облікових документів ЛПЗ.
7. Методика обчислення показників захворюваності та показників тимчасової втрати працездатності.
8. Складання плану роботи та звіту ФАП (здоровпункту, МСЧ).
9. Ведення обліково-звітної документації ЛПЗ.
10. Методика обчислення основних показників діяльності ЛПЗ.
11. Аналіз основних показників діяльності СЕС за річним звітом.
12. Складання плану роботи помічника епідеміолога, інструктора із санітарної освіти.
13. Методика розрахунку вартості медичної послуги пацієнту в амбулаторно-поліклінічних установах.
14. Методика аналізу ефективності амбулаторно-поліклінічної допомоги.
15. Методика визначення страхового внеску, оцінка правильності заповнення страхового полісу.
16. Планування санітарно-освітньої роботи (ФАП, здоровпункту, ЛПЗ).
17. Проведення бесід із гігієнічного навчання та виховання населення.
18. Виготовлення санітарного бюлетеня, пам'ятки тощо.

5.Перелік питань до іспиту

1. *Теоретична частина*

1. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я: предмет вивчення, методи і завдання.
2. Історія виникнення та розвитку соціальної медицини в Україні та інших країнах.
3. Видатні діячі соціальної медицини та організація охорони здоров'я в Україні.
4. Реформування системи охорони здоров'я в Україні на сучасному етапі. Пріоритети розвитку охорони здоров'я.
5. Соціально-медичні аспекти: серцево-судинних захворювань, онкологічних захворювань, травматизму, алкоголізму, туберкульозу, СНІДу.
6. Значення соціальної медицини та організація охорони здоров'я в системі підготовки молодшого медичного персоналу.
7. Предмет і зміст медичної статистики, її значення в діяльності фельдшера.
8. Етапи статистичного дослідження.
9. Види (методи) статистичного дослідження (за часом, ступенем охоплення, способом збору інформації).
10. Статистичне групування ознак.
11. Відносні величини: види, методика, обчислення, графічне зображення. Використання в діяльності фельдшера.
12. Середні величини, їхнє використання. Обчислення середніх арифметичних величин.
13. Варіаційні ряди, їхні складові.
14. Динамічні ряди, їхні складові, показники та методика їх обчислення.
15. Практична значимість методу стандартизації.
16. Поняття “здоров'я”. Чинники, які впливають на здоров'я населення. Фактори ризику.
17. Популяційне здоров'я, показники. Групи та критерії здоров'я населення.
18. Демографія: предмет, зміст, значення демографічних даних для оцінювання здоров'я населення та практики охорони здоров'я.
19. Переписи населення, методика їхнього проведення.
20. Динаміка народжуваності в Україні. Чинники, які впливають на народжуваність.
21. Загальна смертність: методика обчислення, показники смертності, причини, динаміка смертності в Україні.
22. Діяльність громадських організацій в охороні здоров'я населення.
23. Смертність немовлят. Динаміка та структура причин смертності немовлят в Україні. Шляхи її зниження.
24. Поняття про прогнозовану тривалість життя. Тенденції показників в Україні.
25. Захворюваність: методи та джерела вивчення її, облікові документи.
26. Загальна захворюваність, показники, джерела інформації, облікові документи, методика обчислення.
27. Інфекційна захворюваність, її показники та облікові документи.
28. Захворюваність із тимчасовою втратою працездатності: облікові документи, основні показники. Чинники, які впливають на рівень захворюваності.
29. Інвалідність, причини (види), показники, чинники, які впливають на стан показників, тенденції.
30. Фізичний розвиток, визначення поняття. Методи та критерії оцінки фізичного розвитку дітей та підлітків, дорослого населення.

31. Система охорони здоров'я та законодавчі акти, які регулюють її діяльність.
32. Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення. Види лікувально-профілактичної допомоги та типи медичних закладів.
32. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги міському населенню. Структура, основні напрями роботи, завдання міської поліклініки.
33. Сутність диспансерного методу. Методи відбору контингентів для диспансерного спостереження, види медичних оглядів.
34. Організація форми медичної допомоги, яка замінювала б стаціонари, їх значення, роль молодшого медичного персоналу в їх діяльності.
35. Організація стаціонарної допомоги міському населенню. Завдання стаціонару. Посади та обов'язки молодшого медичного персоналу.
36. Відділення (палати) денного перебування, відділення сестринського догляду стаціонару. Їхні основні завдання.
37. Спеціалізована медична допомога. Види диспансерів, зміст патронажної роботи молодшого медичного персоналу.
38. Організація первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) на засадах сімейної медицини.
39. Етапи надання медичної допомоги сільському населенню, лікувально-профілактичні заклади в сільській місцевості.
40. Завдання сільської дільничної лікарні та сільської лікарської амбулаторії.
41. Формування мережі ФАП, галузі діяльності, обов'язки медичних працівників ФАПів.
42. Форми наближення амбулаторно-профілактичної допомоги сільському населенню.
43. Напрями реформування лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню.
44. Організація лікувально-профілактичної допомоги працівникам промислових підприємств.
45. Організація медичного забезпечення потерпілих від аварії на Чорнобильській АЕС.
46. Структура та заклади служби швидкої медичної допомоги, їхні функції. Виїзні бригади швидкої медичної допомоги.
47. Система охорони материнства й дитинства: законодавча база, провідні установи.
48. Жіноча консультація, її структура, завдання. Обов'язки акушерки й старшої акушерки жіночої консультації. Обов'язкові функціональні та лабораторні дослідження вагітної.
49. Амбулаторна акушерсько-гінекологічна допомога сільському населенню.
50. Пологовий будинок: структура, функції, показники діяльності.
51. Репродуктивне здоров'я жінок України, заходи його поліпшення. Мета планування сім'ї.
52. Організація медичної допомоги дітям. Основні типи медичних закладів, їхні функції.
53. Дитяча поліклініка, її структура. Профілактична та протиепідемічна робота поліклініки.
54. Обов'язки медичної сестри дошкільного закладу, школи.
55. Структурні підрозділи стаціонару дитячої багатопрофільної лікарні. Обов'язки старшої медичної сестри.
56. Особливості медичного забезпечення дітей, які мешкають у сільській місцевості. Обов'язки фельдшера ФАПу щодо медичного забезпечення дітей.
57. Правила заповнення, видачі та продовження листків непрацездатності.

58. Організація медико-соціальної експертизи непрацездатності. Лікарсько-консультативні комісії. Медико-соціальна експертиза. Її склад та завдання.
59. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Правила виплати допомоги.
60. Законодавчі документи, які регламентують діяльність Державної санітарно-епідеміологічної служби України. Структура санітарно-епідеміологічної служби України.
61. Санітарно-епідеміологічна станція: її структура, завдання. Організація запобіжного й поточного санітарного нагляду.
62. Актуальні економічні проблеми охорони здоров'я в Україні. Страхова медицина й медичне страхування.
63. Основні рівні управління охороною здоров'я в Україні.
64. Формування здорового способу життя. Роль молодшого медичного працівника в здійсненні медико-гігієнічного навчання й виховання населення.
65. Організація медичного обслуговування населення літнього віку.

Практична частина

1. Розрахунок та аналіз відносних величин та побудова графічних зображень.
2. Розрахунок та аналіз демографічних показників.
3. Розрахунок та аналіз захворюваності (загальної, первинної, з тимчасовою втратою працездатності).
4. Розрахунок та аналіз показників діяльності ЛПЗ.

6. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

Методи навчання:

Навчальний процес здійснюється за традиційною схемою: лекції, навчальна практика під керівництвом викладача, самостійна позааудиторна робота. Під час теоретичних занять використовуються засоби наочності, зокрема на всі теми лекцій створені мультимедійні презентації, навчальні відео, тексти лекцій на сайті коледжу, навчальна література.

Заняття навчальної практики спрямовані на отримання базових знань та відпрацювання алгоритмів практичних навичок на рівні умінь. На заняттях навчальної практики студенти опановують навички обстеження функціонального стану, організації догляду за пацієнтами похилого та старечого віку, спілкування, як на прикладах рольової та ділової гри, так і безпосередньо при роботі з пацієнтами.

На самостійну позааудиторну роботу виносяться теми доступні студентам у вивченні самостійно.

Індивідуальні завдання: З метою кращого засвоєння студентами навчальної дисципліни медсестринство в соціальній медицині та у зв'язку з впровадженням дистанційного та змішаного навчання передбачається виконання студентами індивідуальних завдань:

1. Студентам пропонуються для навчання типові ситуаційні завдання, завдання з елементами навчально-дослідницької чи пошукової роботи (подані в робочому зошиті студента), завдання дистанційного навчання в системі Google Classroom, тестові завдання в Google Forms, які оцінюються викладачем.
2. Підготовка студентами відеороликів, презентацій.
3. Участь у студентських навчально-дослідницьких конференціях.

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточна успішність із гуманітарних, фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін, що викладаються студентам фахового коледжу ПВНЗ «Медико-Природничий Університет», які навчаються за традиційною системою освіти, оцінюються за національною шкалою - «5 (відмінно)», 4 (добре)», «3 (задовільно)» і «2 (незадовільно)»).

Підсумковий семестровий контроль передбачає: оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного і проміжного контролю (в кінці першого та другого семестру). Бальна оцінка є середньою арифметичною сумою балів за поточне оцінювання.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який включає усні відповіді та виконання практичних навичок.

Використовується 4 бальна шкала оцінювання навчальних досягнень студентів. Ця бальна оцінка виставляється у заліковій відомості та вноситься в залікові книжки студентів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка «відмінно», якщо студент: безпомилково відповів на всі питання; повно розкрив зміст матеріалу, передбаченого заданими питаннями; виклав свої знання грамотною мовою у певній логічній послідовності; показав вміння ілюструвати теоретичні положення конкретними прикладами; відповідав самостійно без навідних питань викладача; точно формулює думки і обґрунтовує їх; володіє методикою виконання процедур та маніпуляційних практичних навичок, виконує їх згідно з алгоритмом дії; вміє вирішувати ситуаційні задачі з виділенням першочергових заходів по наданню допомоги на догоспітальному етапі; уміє використовувати набуті знання та навички в практичній діяльності.

Оцінка «добре» виставляється: якщо відповідь, в основному, задовольняє попередні вимоги, але при цьому має один із недоліків: у викладі допущено невеликі прогалини, які виправлено при зауваженні викладача; допущено один-два недоліки при висвітленні основного змісту питання, які виправлено при зауваженні викладача.

Оцінка «задовільно» виставляється у таких випадках: неповно розкрито зміст питань, але показано їх загальне розуміння; допущено помилки у визначенні понять, використанні наукової термінології, які виправлені після декількох навідних питань; не вміє вирішувати задачі; студент не справився з питаннями на виявлення логічного мислення.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках: виявлено незнання або нерозуміння навчального матеріалу; студент не відповів на більшу половину питань; допущено помилки у визначенні понять, висвітленні теоретичних положень, які не виправлено при зауваженнях викладача; студент не володіє науковою термінологією. не орієнтується в матеріалі, виявляє не розуміння теми.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Соціальна медицина, громадське здоров'я. навч. посіб. : у 4 т. / за заг. ред. В.А. Огнева. Харків : ХНМУ, 2023. Т. 2. Громадське здоров'я. 324 с.

https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/32732/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A_%D0%93%D0%A0%D0%9E%D0

%9C_%D0%905_%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82
%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B9.pdf

2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. проф. О.М. Голяченка. — К.: ВСВ “Медицина”, 2011.

3. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. проф. Ю.В. Вороненка. — К.: Здоров'я, 2002.

4. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. проф. О.М. Голяченка. — Тернопіль: Лілея, 2002. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. проф. В.Ф. Москаленка та проф. Ю.В. Вороненка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.

5. Фельдшерсько-акушерський пункт. О.М. Онищенко, С.П. Шкляр, Л.П. Ольховська. — К.: Здоров'я, 2002.

Додаткова: Р

1. Реформа охорони здоров'я в Україні. Г.С. Стеценко, А.І. Побережний, В.А. Сміянов, І.Ю. Андрієвський, О.Ф. Гаврилюк, за редакцією проф. О.М. Голяченка. — Тернопіль: Лілея, 2006 р.

2. Реформа охорони здоров'я в Україні: як вийти з кризи / За ред. проф. О.М. Голяченка — К.: ВСВ “Медицина”, 2010

Інформаційні ресурси

1. Міністерство охорони здоров'я України. Трансформація системи. [Електронний ресурс]. — Шлях доступу: <https://moz.gov.ua/plan-reform>

2. Міністерство охорони здоров'я України. Медичним працівникам.

3. [Електронний ресурс]. — Шлях доступу: <https://moz.gov.ua/medichnim-pracivnikam>

3. Міністерство охорони здоров'я України. Статистика. [Електронний ресурс]. — Шлях доступу: <https://moz.gov.ua/article/statistic/centr-medichnoi-statistiki-mozukraini>

4. Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України.

[Електронний ресурс]. — Шлях доступу: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdan.html>

4. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Під заг. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. Тернопіль: “Укрмедкнига”, 2000. 680 с.

5. [Електронний ресурс]. — Шлях доступу: <https://studfile.net/preview/3889805>